

Sygn. akt I.C 408/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 czerwca 2017 roku

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący	SSO Cezary Olszewski
Protokolant	st. sekr. sądowy Agnieszka Pietuszek

po rozpoznaniu w dniu 22 czerwca 2017 roku w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z powództwa M. B. W. B.

Ł. B.

przeciwko Bankowi (...) S.A. w W. i D. O.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

I. Oddała powództwo W. B., zaś w pozostałej części postępowanie umarza.

II. Zasądza od powodów M. B. , W. B. i Ł. B. na rzecz pozwanych Banku (...) S.A. w W. i D. O. kwoty po 14 417 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Cezary Olszewski

Sygn. akt: I. C. 408/16

UZASADNIENIE

Powodowie: M. B., W. B. i Ł. B. wystąpili z pozwem przeciwko Bankowi (...) S.A. w W. i D. O., w którym domagali się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego o sygnaturze 1400/2012 z dnia 7 marca 2012 r., opatrzonego klauzulą wykonalności na mocy postanowienia z dnia 14 maja 2012 r. w sprawie o sygn. akt: I Co 802/12 przez referendarza sądowego przy Sądzie Rejonowym w Suwałkach. Jednocześnie powodowie wnieśli o zasądzenie od strony pozwanej na ich rzecz kosztów postępowania sądowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że aktualnie Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Suwałkach T. Z. prowadzi postępowania egzekucyjne z nieruchomości wobec Ł. B. i W. B. (Km 1010/13 i Km 876/15) na podstawie bankowego tytułu wykonawczego. Tymczasem Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 14 kwietnia 2015 r. pod sygnaturą P 45/12 stwierdził, iż art. 96 ust. 1 i art. 98 Prawa bankowego w oparciu, o które zostało wydane postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu w sprawie o sygn. akt: I. Co. 802/12, są niezgodne z Konstytucją RP. W ocenie powodów, zostali oni pozbawieni prawa do sprawiedliwego i jawnego rozpoznania sprawy.

W piśmie procesowym z dnia 25 czerwca 2017 r. powód W. B. dodatkowo wniósł o uznanie bankowego tytułu egzekucyjnego jako wydanego w następstwie prowadzonych przez (...) S.A. w W. praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów za wydany w wyniku stosowania złych praktyk i w konsekwencji pozbawiony mocy prawnej.

W odpowiedzi na pozew, pozwany (...) Bank (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powodów solidarnie na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Argumentując swoje stanowisko w sprawie pozwany wyjaśnił, że bankowy tytuł egzekucyjny zaoferowany sądowi w postępowaniu klauzulowym posiadał na podstawie art. 95 ust. 1 ustawy Prawo bankowe przymiot dokumentu urzędowego, w dacie sporządzenia wniosku szczególny walor dowodowy w odniesieniu do uprawnień w sferze prawa, także względem konsumentów, zgodnie bowiem z treścią art. 96 ust. 1 ustawy Prawo bankowe, Bank był uprawniony do wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego w oparciu o księgi bankowe lub inne dokumenty związane z dokonywaniem czynności bankowych, zaś stosownie do przepisu art. 95 ust. 2 w zw. z art. 96 ust. 1 ustawy Prawo bankowe czynność bankowa lub czynność zabezpieczająca wierzytelność banku stwierdzona bankowym tytułem egzekucyjnym ma datę pewną. Dodatkowo pozwany wskazał, że M. B. i Ł. B. nie są legitymowani do żądania pozbawienia wykonalności bankowego tytułu wykonawczego nr (...) z dnia 7 marca 2012 r. Przywołany przez powodów wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 2015 r. w sprawie sygn. akt: P 45/12 odroczył termin obowiązywania przepisów prawa bankowego do dnia 1 sierpnia 2016 r. Odroczenie przez Trybunał Konstytucyjny utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego oznacza, że Trybunał Konstytucyjny mając na względzie możliwe negatywne skutki decyduje, że skutki niezgodności będą następować wyłącznie w przyszłości. Oznacza to, że do czasu utraty mocy obowiązującej sąd i organy winny stosować ten przepis. Implikuje to wniosek, iż w toku sprawy sądy powinny uwzględniać wadliwe normy prawne do oceny zdarzeń, które nastąpiły jeszcze przed utratą ich mocy obowiązującej.

Podobnie pozwany D. O. wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powodów na jego rzecz solidarnie kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych, tj. kwoty 14.417,00 zł.

Uzasadniając swoje stanowisko w sprawie pozwany wskazał, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 14 kwietnia 2015 r. o sygn. akt: P 45/12 powołując się na art. 190 ust. 3 Konstytucji odroczył termin utraty mocy obowiązującej niekonstytucyjnych przepisów do dnia 1 sierpnia 2016 r. Oznacza to, że przepisy niekonstytucyjne zachowują moc obowiązującą przez ponad rok od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw.

Pismem z dnia 21 czerwca 2017 r. powodowie: Ł. B. i M. B. cofnęli swoje powództwa, na co pozwany (...) Bank (...) S.A. w W..

Nadto powód W. B. cofnął pozew w stosunku do pozwanego D. O., na co ten ostatni wyraził zgodę i w konsekwencji wniósł o rozstrzygnięcie o kosztach procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Dnia 11 kwietnia 2008 r. (...) Bank (...) Spółka Akcyjna w W. zawarł z W. B. umowę kredytu hipotecznego (...) nr (...). Wraz z zawarciem w/w umowy, W. B. złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji prowadzonej przez (...) S.A. na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego do łącznej kwoty zadłużenia 541.000,00 zł oraz wyraził zgodę, iż Bank może wystąpić do sądu o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu (dowody: oświadczenie – k. 8, umowa kredytu – k. 10-17 akt sprawy o sygn. I. Co. 802/12 Sądu Rejonowego w Suwałkach).

Dnia 9 listopada 2010 r. M. B. zawarła z (...) Bank (...) Spółka Akcyjna w W. umowę o przystąpieniu do długu w celu zabezpieczenia wierzytelności Banku z tytułu umowy kredytu hipotecznego (...) nr (...) i tym samym przyjęła solidarną odpowiedzialność za spłatę całego zadłużenia wynikającego z w/w umowy. Jednocześnie M. B. złożyła oświadczenie o poddaniu się egzekucji w zakresie świadczeń pieniężnych, prowadzonej na podstawie bankowego

tytułu egzekucyjnego wystawionego do łącznej kwoty 541.000,00 zł (dowody: umowa o przystąpieniu do długu – k. 9, oświadczenie – k. 4 akt sprawy o sygn. I. Co. 802/12 Sądu Rejonowego w Suwałkach).

Dnia 7 marca 2012 r. (...) Bank (...) Spółka Akcyjna w W. wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr (...) stwierdzając, że na wymagalne zadłużenie wobec W. B. i M. B. z tytułu kredytu hipotecznego (...) udzielonego umową nr (...) z dnia 11 kwietnia 2008 r. zmienionego umową przystąpienia do długu z dnia 9 listopada 2010 r. składają się: należność główna - 342.460,65 zł, odsetki – 92.826,30 zł oraz koszty – 175,76 zł (dowód: bankowy tytuł egzekucyjny – k. 71 akt sprawy o sygn. I. Co. 802/12 Sądu Rejonowego w Suwałkach).

W związku z wystawieniem bankowego tytułu egzekucyjnego, pismem z dnia 7 marca 2012 r. (...) Bank (...) Spółka Akcyjna w W. wystąpił z wnioskiem o nadanie sądowej klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) z dnia 7 marca 2012 r. przeciwko dłużnikom solidarnym: M. B. i W. B. (dowody: wniosek – k. 2-3 akt sprawy o sygn. I. Co. 802/12 Sądu Rejonowego w Suwałkach).

Postanowieniem z dnia 14 maja 2012 r. referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Suwałkach nadał sądową klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) z dnia 7 marca 2012 r. wystawionemu przez (...) Bank (...) Spółka Akcyjna w W. przeciwko dłużnikowi W. B., zaś wniosek w stosunku do M. B. oddalił (dowody: postanowienie – k. 74 akt sprawy o sygn. I. Co. 802/12 Sądu Rejonowego w Suwałkach).

Na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego nr (...) z dnia 7 marca 2012 r. zaopatrzonego w w/w sądową klauzulę wykonalności, pismem z dnia 20 lutego 2015 r. (...) Bank (...) Spółka Akcyjna w W. wystąpił do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Suwałkach T. Z. z wnioskiem o wszczęcie postępowania egzekucyjnego w stosunku do dłużnika W. B. (dowód: wniosek – k. 1-3 akt komorniczych sygn. Km 876/15 prowadzonych przez Komornika Sądowego T. Z.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumenty urzędowe i prywatne zgromadzone w niniejszej sprawie.

Zgromadzone w sprawie dokumenty urzędowe i prywatne należało uznać za wiarygodne. Zgodnie z treścią art. 244 k.p.c. dokumenty urzędowe stanowią dowód tego co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Zgodnie natomiast z treścią art. 245 k.p.c. dokumenty prywatne stanowią dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Prawdziwość dokumentów zgromadzonych w sprawie nie była zaś kwestionowana przez strony.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Przepis art. 840 k.p.c. przewiduje dwie podstawy żądania pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności.

Zgodnie z art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. dłużnik może w drodze procesu żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części lub jego ograniczenia, jeśli przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo gdy kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście.

W drodze powództwa opartego na podstawie wymienionej w art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. można powoływać się na zdarzenia zaistniałe przed powstaniem tytułu egzekucyjnego, a zatem dłużnik może podnosić zarzut, iż sam tytuł egzekucyjny zawiera treść nie odpowiadającą rzeczywistości stanowi rzeczy. Nie dotyczy to jednakże tytułów egzekucyjnych, które chroni zawisłość sporu i powaga rzeczy osądzonej, to jest prawomocnych orzeczeń sądowych. Możliwość powoływania się na inne zdarzenia zaistniałe przed powstaniem tytułu egzekucyjnego może dotyczyć innych niż prawomocne orzeczenia sądowe tytułów egzekucyjnych, takich jak: aktów notarialnych zawierających oświadczenie o poddaniu się egzekucji, ugód sądowych, ugód zawartych przed sądem polubownym, bankowych tytułów egzekucyjnych. Takie tytuły nie korzystają z powagi rzeczy osądzonej, albowiem tytuł wykonawczy nie powstaje w wyniku nadania klauzuli wykonalności orzeczeniu sądowemu, będącemu wynikiem merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy. Stąd też

postępowanie toczące się na skutek wniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego jest pierwszym postępowaniem sądowym, w którym dochodzi do merytorycznego rozpoznania sprawy.

W drodze powództwa opartego na podstawie wymienionej w art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. wykluczone jest natomiast kwestionowanie ustaleń prawomocnych orzeczeń sądowych, prowadziłoby to bowiem do ponownego rozpoznania sprawy już rozstrzygniętej, a takim celom służą jedynie środki zaskarżenia.

Z kolei zgodnie z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. można żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, jeśli po powstaniu tytułu egzekucyjnego powstało zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło lub nie może być egzekwowane, przy czym gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, to dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także na zarzucie spełnienia świadczenia, jeśli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie. Zdarzeniem powodującym wygaśnięcie zobowiązania jest przykładowo fakt zapłaty należności, a zdarzeniami powodującymi brak możliwości egzekwowania zobowiązania-odroczenie terminu płatności, rozłożenie na raty itp.; przepis ten zawiera cezurę czasową, pozwalającą podnosić w pozwie tylko takie zdarzenia, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a jedynym wyjątkiem jest zarzut spełnienia świadczenia przed wydaniem orzeczenia, jeśli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie.

Powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności oparte na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. nie służy do kwestionowania prawomocnych orzeczeń sądowych, ale jedynie do unicestwienia wykonalności tytułu lub jego ograniczenia na skutek zdarzeń, które wprawdzie nie podważają zasadności samej podstawy żądania pozwu prowadzącego do wydania wyroku/nakazu zapłaty /postanowienia będącego tytułem wykonawczym, ale powodując następczą niemożliwość wykonania obowiązku objętego tytułem wykonawczym.

Z uzasadnienia pozwu wynika, iż podstawą żądania mogą być oba przepisy procesowe. Powód W. B. bowiem zarzucał niejako brak faktycznych podstaw wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego, czyli okoliczności badane w ramach art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. z uwagi na to, iż te okoliczności nie zostały nigdy poddane ocenie sądu. Ponadto zarzut stwierdzenia niezgodności z Konstytucją przepisu prawa bankowego uprawniającego banki do wystawienia tytułu egzekucyjnego mieści się w pojęciu zarzutu zaistnienia – po powstaniu tytułu egzekucyjnego - zdarzenia, wskutek którego roszczenie nie może być egzekwowane – w ramach podstawy procesowej wskazanej w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.

Oceniając pierwszy z zarzutów, zważyć należy, że zasadniczo - w zależności od treści umowy kredytu i oświadczenia o poddaniu się egzekucji - bank może wystawić bankowy tytuł egzekucyjny, jeśli dłużnik zwleka z zapłatą choćby jednej raty kredytu - wtedy wymagalność roszczenia powstaje z dniem nadejścia terminu zapłaty raty określonym w harmonogramie spłaty kredytu i wtedy bankowy tytuł egzekucyjny może posłużyć do wyegzekwowania tej zaległej raty. Możliwe jest też postanowienie w umowie dające bankowi prawo do wystawienia bankowego tytułu wykonawczego dopiero w razie zwłoki z zapłatą większej liczby rat skutkującej wypowiedzeniem umowy kredytu i postawieniem kredytu w stan natychmiastowej wymagalności. Wtedy wymagalność całej kwoty kredytu następuje po wypowiedzeniu umowy kredytowej i wezwaniu dłużnika do zwrotu kwoty kredytu i ewentualnych powstałych już rat odsetkowych.

W sprawie o pozbawienie wykonalności bankowego tytułu egzekucyjnego, w której podważa się zasadność dochodzenia przez bank wierzytelności stwierdzonej bankowym tytułem, na banku spoczywa procesowy ciężar dowodzenia, iż nastąpiło wypowiedzenie kredytu skutkujące postawieniem go w stan natychmiastowej wymagalności, natomiast na dłużniku spoczywa procesowy ciężar dowodzenia, iż dłużnik wypełniał zgodnie z umową, a zatem co do terminów płatności i wysokości płatności swój obowiązek spłaty kredytu i ewentualnych rat odsetkowych, a zatem, iż nie było podstaw do wypowiedzenia umowy kredytu. Zważyć bowiem należy, iż dowodzeniu podlegają okoliczności, które zaistniały w rzeczywistości (fakty), a nie okoliczności, które nie zaistniały. Tym samym, to nie wierzyciel ma dowodzić, że dłużnik nie spłaca wierzytelności -dowód taki byłby bowiem niemożliwy do przeprowadzenia z braku odpowiedniego środka dowodowego, ale - to dłużnik ma udowodnić, iż dokonuje spłat poprzez przedstawienie środka dowodowego w postaci pokwitowania zapłaty lub innego dokumentu (potwierdzenie przelewu itp.).

Powód niezależnie od bierności strony pozwanej nie wykazał, aby zgodnie z postanowieniami umowy kredytowej wypełniał swój obowiązek spłaty kredytu w ratach. W żadnym miejscu pozwu powód nie podał nawet, iż do

chwili obecnej spłaca kredyt, a przynajmniej do daty wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego ten kredyt spłacał w ratach i w terminach ustalonych w harmonogramie spłat. Co więcej, ani do pozwu, ani w dalszym toku sprawy nie dołączył żadnych dokumentów świadczących o prawidłowym terminowym wywiązywaniu się z obowiązków wynikających z umowy kredytowej. Powód nie wykazał przesłanki żądania pozbawienia wykonalności tytułu egzekucyjnego w postaci nieistnienia obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym.

Odnosząc się do drugiego z zarzutów wskazanych w pozwie, należy stwierdzić, iż bezspornym jest, iż Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 14 kwietnia 2015 r. sygn. P 45/12 (opubl. w: OTK-A 2015 nr 4 poz. 46) stwierdził, iż art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz. U. z 2015 r. poz. 128) są niezgodne z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Przepis art. 96 ust. 1 stanowi, iż na podstawie ksiąg banków lub innych dokumentów związanych z dokonywaniem czynności bankowych banki mogą wystawiać bankowe tytuły egzekucyjne. Z kolei przepis art. 97 ust. 1 stanowi, iż bankowy tytuł egzekucyjny może być podstawą egzekucji prowadzonej według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego po nadaniu mu przez sąd klauzuli wykonalności wyłącznie przeciwko osobie, która bezpośrednio z bankiem dokonywała czynności bankowej albo jest dłużnikiem banku z tytułu zabezpieczenia wiarygodności banku wynikającej z czynności bankowej i złożyła pisemne oświadczenie o poddaniu się egzekucji oraz gdy roszczenie objęte tytułem wynika bezpośrednio z tej czynności bankowej lub jej zabezpieczenia.

Jednocześnie Trybunał Konstytucyjny zadecydował, iż przepisy te tracą moc z dniem 1 sierpnia 2016 r. Zatem w niniejszej sprawie podlega ocenie, czy możliwe jest prowadzenie egzekucji na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego wystawionego przed datą orzeczenia Trybunału i mimo uznania utraty obowiązywania przepisów dopiero z dniem 1 sierpnia 2016r.

W piśmiennictwie prawniczym istnieje spór co do tego, jak należy traktować orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, w których odroczonego utratę mocy normy, która została uznana za niekonstytucyjną (por. przykładowo: K. Gonera, E. Łętowska - „Odroczenie utraty mocy niekonstytucyjnej normy i wznowienie postępowania po wyroku Trybunału Konstytucyjnego” – PiP z 2008 nr 6 str. 3-21, M. Florczak- Wątor - „Bezwzględny czy względny obowiązek stosowania niekonstytucyjnej normy prawnej w okresie odroczenia?” w: „Skutki wyroków Trybunału Konstytucyjnego w sferze stosowania prawa” pod red. M. Bernatta, J. Królikowskiego, M. Ziółkowskiego, Wydawnictwa Trybunału Konstytucyjnego, Warszawa 2013, rozdz. V).

W orzecznictwie sądowym zarysowały się w tym względzie trzy stanowiska. Według jednego z nich, uznanie przepisu za niezgodny z Konstytucją prowadzi do jego niestosowania niezależnie od tego, czy dotyczyć to by miało oceny stanów faktycznych zaistniałych po wydaniu wyroku przez Trybunał, czy stanów faktycznych powstałych przed wydaniem wyroku, a podlegających ocenie sądu powszechnego po wydaniu wyroku. Jest to wyrazem przyjęcia zasady, iż orzeczenie Trybunału powoduje jednocześnie uchylenie domniemania zgodności przepisu z Konstytucją, niezależnie od kwestii eliminacji tego przepisu z porządku prawnego, która następuje od daty promulgacji orzeczenia Trybunału. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 stycznia 2007 r. III PK 96/06, opubl. w: OSNP 2008/5-6/61, wyroku z dnia 24 stycznia 2006 r. I PK 116/05 opubl. w: OSNP 2006/23-24/353, Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 16 stycznia 2014 r. III AUa 1174/13. Według innego stanowiska, możliwe jest orzekanie na podstawie niekonstytucyjnego przepisu, albowiem do daty formalnej utraty mocy przez przepis, która następuje w momencie wskazanym przez Trybunał, nie ulega zmianie stan prawny. Przyjmuje się przy tym, iż w wypadku odroczenia przez Trybunał utraty mocy obowiązującej niekonstytucyjnego przepisu i jednoczesnego niestosowania tego przepisu już od daty wyroku Trybunału, traciłaby sens regulacja pozwalająca na odroczenie utraty mocy przepisu. Taki pogląd przyjęto m. in. w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 16.10.2014 r. III CZP 67/14 opubl. w: OSNC 2015/7-8/82, wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20.04.2006 r. IV CSK 28/06 opubl. w: OSNC 2007/2/31, postanowieniu SN z 13.12.2005 r. III KK 318/05, uchwale Sądu Najwyższego z dnia 23.01.2004 r. III CZP 112/03, opubl. w: OSNC 2005/4/61, uchwale Sądu Najwyższego z dnia 3.07.2003 r. III CZP 45/03 opubl. w: OSNC 2004/9/136). Przyjęto też pogląd, zgodnie z którym uznanie przepisu za niekonstytucyjny z jednoczesnym odroczeniem utraty jego mocy nie powoduje automatycznego zakazu lub nakazu jego stosowania, ale wymaga indywidualnego rozstrzygnięcia. Takie stanowisko

zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z 27.08.2015 r. III KO 32/15, Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z 2.07.2015 r. II FSK 1271/15, Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z 17 września 2013 r. II AUa 1645/12, Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach w wyroku z 16.10.2015r. II SA/Gl/397/15).

W ocenie Sądu Okręgowego, należy opowiedzieć się za stanowiskiem, w myśl którego sąd powszechny winien stosować normę uznaną za niekonstytucyjną w wypadku odroczenia przez Trybunał utraty mocy obowiązującej przez tę normę. Stosownie bowiem do art. 190 ust. 3 Konstytucji, orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny - dwunastu miesięcy. Przyjęcie zatem odmiennego poglądu, iż utrata mocy obowiązującej przepisu prowadzi do jego niestosowania wobec uznania jego niekonstytucyjności od chwili wejścia przepisu do porządku prawnego (lub wejścia w życie Konstytucji) prowadziłoby do zbędności regulacji zawarte w art. 190 ust. 3 Konstytucji.

W powołanym wyroku Trybunał stwierdził, iż „(...) szczególna rola banków w gospodarce rynkowej oraz ich odpowiedzialność za pieniądze powierzone im przez deponentów mogą uzasadniać, zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, wyposażenie banków w instrumenty prawne ułatwiające dochodzenie należności od klientów. Nie mogą być to jednak instrumenty tak dolegliwe dla klientów (dłużników) jak b.t.e (...)”. W konsekwencji Trybunał Konstytucyjny uznał, że uprawnienie banków do wydawania bankowych tytułów egzekucyjnych stanowi naruszenie, wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji, zasady równości w relacji z ich klientami.

Jednocześnie w uzasadnieniu orzeczenia Trybunał stwierdził, iż utrata mocy obowiązującej przepisów z dniem publikacji wyroku w Dzienniku Ustaw byłaby niewskazana, gdyż mogłyby z tego wyniknąć negatywne konsekwencje, w tym w postaci wtórnej niekonstytucyjności. Dlatego też - zdaniem Trybunału- konieczne jest wydanie odpowiednich przepisów intertemporalnych, które uregulują sposób zakończenia spraw wszczętych wydaniem bankowego tytułu egzekucyjnego na podstawie zakwestionowanych przepisów przed utratą ich mocy obowiązującej. Przyjęto przy tym, iż niekonstytucyjne przepisy zachowują moc obowiązującą przez ponad rok od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw, chyba że wcześniej zostaną uchylone bądź zmienione przez ustawodawcę, co zdaniem Trybunału byłoby bardzo pożądane ze względu na kwestię wznawiania postępowań na podstawie art. 190 ust. 4 Konstytucji. Trybunał zaznaczył, iż odroczenie ma ten skutek, że w okresie odroczenia przepisy art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 prawa bankowego (o ile wcześniej nie zostaną uchylone bądź zmienione przez ustawodawcę), mimo obalenia w stosunku do nich domniemania konstytucyjności, powinny być stosowane przez ich adresatów, w tym przez sądy. Mimo tego, iż wyrok określa skutki na przyszłość, Trybunał Konstytucyjny zastrzegł, iż jest świadom, że posłużenie się taką techniką oznacza w praktyce, po pierwsze, stosowanie przepisu, co do którego oficjalnie stwierdzono, iż jest on niekonstytucyjny, po wtóre zaś, to, iż problem ewentualnego wznowienia postępowań wystąpi dopiero po upływie terminu odroczenia. Zarówno podczas stosowania uznanych za niekonstytucyjne przepisów o bankowych tytułach egzekucyjnych w okresie odroczenia utraty ich mocy obowiązującej, jak i podczas rozpatrywania ewentualnych spraw o wznowienie postępowań po upływie okresu odroczenia, a także w trakcie tworzenia przepisów intertemporalnych właściwe organy powinny mieć na uwadze, w kontekście zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, że w następstwie wyroku Trybunału prywatnoprawne podmioty, jakimi są banki, utraciły istotne uprawnienie służące ochronie ich interesów oraz interesów deponentów.

Z kolei w jednym ze zdań odrębnych do wyroku wskazano, iż odraczanie terminu utraty mocy obowiązującej przepisu przez Trybunał Konstytucyjny jest wynikiem wagi zasad konstytucyjnych. Trybunał, przyjmując za punkt wyjścia zasadę, w myśl której niekonstytucyjny przepis powinien zostać natychmiast usunięty z systemu prawa, ustala, czy np. wzgląd na ochronę wolności lub praw konstytucyjnych osób, których sytuacja prawna jest ukształtowana przez niekonstytucyjny przepis, nie wymaga zastosowania klauzuli odraczającej. Zaznaczono przy tym, iż co do zasady sąd ma obowiązek stosować niekonstytucyjny przepis w okresie odroczenia terminu utraty jego mocy obowiązującej. Szczególny charakter takiej sytuacji polega na tym, że sąd jest z jednej strony gwarantem konstytucyjnych wolności i praw, z drugiej wymaga się od niego zastosowania przepisu uznanego za niezgodny z Konstytucją.

Podkreślić przy tym należy, iż ustawą z 25 września 2015 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015r., poz. 1854) uchylono art. 96-98 prawa bankowego, jednocześnie wprowadzając w art. 11 zasadę, iż postępowania o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu wszczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej podlegają umorzeniu, natomiast dotychczasowe bankowe tytuły egzekucyjne, którym nadano już klauzulę wykonalności zachowują moc tytułu wykonawczego także po dniu wejścia w życie ustawy zmieniającej. Ustawodawca zatem wyeliminował niekonstytucyjne przepisy przed datą utraty przez nie mocy określonej w wyroku Trybunału, jednocześnie przyjmując, iż bankowe tytuły egzekucyjne, którym już nadano klauzulę wykonalności nadal są podstawą wszczęcia i prowadzenia egzekucji.

Zważyć jednak należy, iż mimo możliwości wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego stanowiącego przywilej banków, umożliwiającą pominięcie etapu rozpoznawczego przy uzyskiwaniu orzeczenia będącego podstawą egzekucji, to jednak zasadność bankowego tytułu egzekucyjnego może być podważana w drodze powództwa przeciwegzekucyjnego. W niniejszej sprawie zatem powód miał możliwość wykazywania okoliczności uzasadniających stwierdzenie bezpodstawności wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego, a zatem merytorycznego zbadania sprawy. Zwrócić przy tym należy uwagę, iż bankowy tytuł został wystawiony w 2012 r. i w tym samym roku nadano mu sądową klauzulę wykonalności, postępowanie egzekucyjne zostało wszczęte w 2015 r., natomiast powód W. B. wystąpił z pozwem w niniejszej sprawie dopiero w 2016 r., mimo iż z uzasadnienia pozwu nie wynika, aby okoliczności skutkujące pozbawieniem wykonalności tytułu wykonawczego powstały dopiero w 2016 r. Z powyższego wynika, że sądowa klauzula wykonalności została nadana bankowemu tytułowi egzekucyjnemu jeszcze zanim Trybunał Konstytucyjny orzekł o niekonstytucyjności przepisów Prawa bankowego.

W konsekwencji należy stwierdzić, iż nawet gdyby indywidualnie badać, czy zasadnym jest zastosowanie niekonstytucyjnej normy prawnej, której utratę mocy odroczone na przyszłość, to w niniejszej sprawie stosowanie nadal normy uznanej za niekonstytucyjną nie pozbawiło powoda dochodzenia swych praw w drodze powództwa przeciwegzekucyjnego, które mogłoby zniweczyć bankowy tytuł egzekucyjny. Tym samym sama niezgodność przepisów prawa bankowego z Konstytucją nie jest wystarczającą podstawą do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności.

Sąd Okręgowy nie znalazł również podstaw do pozbawienia bankowego tytułu egzekucyjnego jako wydanego w następstwie prowadzonych przez (...) S.A. w W. praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów za wydany w wyniku stosowania złych praktyk i w konsekwencji pozbawiony mocy prawnej.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Zdaniem Sądu Okręgowego, powód zaciągając kredyt miał wiedzę co do wysokości świadczenia i terminu jego spełnienia. Trudno jest więc stwierdzić, aby ziściły się przesłanki uzasadniające potraktowanie treści umowy w tym zakresie za objęte niedozwolonymi klauzulami umownymi. W ocenie Sądu, nie można tak dokonywać interpretacji treści umowy, a w konsekwencji również nie może to być podstawą do potraktowania tych postanowień jako niedopuszczalnych i uznania, że stanowią one podstawę do pozbawiania tytułu wykonawczego wykonalności.

Z powyższych przyczyn Sąd Okręgowy uznał, że powództwo W. B. podlegało oddaleniu.

Natomiast z uwagi na cofnięcie pozwu przez M. B. i Ł. B., czemu pozwani się nie sprzeciwili, postępowanie wywołane ich roszczeniami podlegało umorzeniu na zasadzie art. 355 § 1 k.p.c.

Podkreślić przy tym należy, że zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem, zasadą jest (art. 203 § 2 k.p.c.), że w wypadku cofnięcia pozwu obowiązek zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego, na jego żądanie, obciąża powoda bez względu na przyczynę cofnięcia. Jednakże dopuszczalne jest odstępstwo od tej zasady w sytuacji,

gdy powód wykáže, że wystąpienie z powództwem było niezbędne dla celowego dochodzenia praw lub celowej obrony, z uwzględnieniem okoliczności istniejących w dacie wytoczenia pozwu. W rozumieniu przepisów o kosztach procesu (art. 98 k.p.c.) pozwanego należy uznać wówczas za stronę przegrywającą sprawę (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2012 r., II CZ 208/11, z dnia 10 lutego 2011 r., IV CZ 111/10).

Zdaniem Sądu Okręgowego, powodowie M. B. i Ł. J. B. nie sprostali opisanym wyżej wymogom, nie można ich zatem uznać za stronę wygrywającą niniejszą sprawę.

Uwzględniając zatem wynik sprawy, o kosztach procesu rozstrzygnięto na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 203 § 2 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 – obowiązującego przed zmianą przepisów tego Rozporządzenia z dnia 3 października 2016 r.).

SSO Cezary Olszewski